

YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ STATÜSÜNÜN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

Gökhan TERZİ*

Özet

Küreselleşmeyle birlikte artan ticaret hacmine bağlı olarak ticaretin basitleştirilmesi ve kolaylaştırılması, dolayısıyla daha güvenli hale getirilerek riskli alanlara odaklanması ülkeler açısından öncelikli hale gelmektedir. Dünya ticaretindeki gelişmeler ile teknolojik ilerlemeler gümrük ve dış ticaret işlemlerinin daha kolay ve hızlı yapılmasını sağlamaktadır. Bu durum ayrıca ticari yönden ilişki içindeki ülkeler arasında da ortak aksiyonlar alınmasını teşvik etmektedir. Bu çerçevede çalışmada; gümrük ve dış ticaret işlemlerinin basitleştirilmesi, kolaylaştırılması ve daha güvenli hale getirilmesini esas alarak ticaret hacmini arttırmayı hedefleyen Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü (YYS) analiz edilmiştir.

Giriş

YYŞ; yenilikçi yaklaşım ve uygulamalarla ölkemizi, gümrük hizmetlerinin ve ticaretin en kolay ve en güvenli yapıldığı, dünyanın sayılı ticaret merkezlerinden biri haline getirmeyi vizyon edinen Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca uygulamaya konulan bir sistemdir. YYS ile hedeflenen amaç; ticaret hacminin artırılması bağlamında, gümrük ve dış ticaret işlemlerinin kolaylaştırılması, hızlandırılması, güvenli hale getirilmesi ve bunun bir sonucu olarak yasa dışı ticaret ile mücadele etkinliğinin artırılmasıdır.

Bu çerçevede, gümrük yükümlülüklerini yerine getiren, düzenli kayıt tutan, mali yeterlilik, emniyet ve güvenlik standartlarına sahip bulunan, kendi otokontrolünü yapabilen güvenilir firmalara Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası (YYŞ) verilmektedir. Bu

belgeye sahip firmalara gümrük işlemlerinde daha imtiyazlı muamele görme imkanı tanınarak bir yandan ticaret erbabına zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmakta, diğer yandan da gümrük idarelerinin iş yükü hafifletilmektedir. Bu şekilde, riskli sevkiyatlara daha çok odaklanılmakta ve usulsüz işlemler ile daha etkin mücadele sağlanmaktadır. Uluslararası alanda da yaygın olarak kullanılan söz konusu statü, firmaların uluslararası piyasalarda güvenilir olarak tanınmasını sağlayarak ölkelerin ve firmaların rekabet gücünü artırmaktadır.¹

1. YYS Kavramı

YYŞ kavramı, gümrük idaresinin uluslararası ticarete konu işlemlerde güvenilebileceği kişileri belirleyerek, bunlar üzerindeki kontrolünü azaltmasını ve kaynakları daha yüksek kontrol gerektiren işlemlere yoğunlaştırmasını sağlamak üzere ortaya çıkmıştır. YYS'nin odağında güven unsuru yer almaktadır. Güven olgusu, firmanın iş yaparken aldığı risklerin düşük olup olmadığının tespiti açısından önem arz etmektedir. Güven olgusunun temelini ise; kişilerin gümrük idaresinin kontrolünü gerektiren işlemlerde otokontrollerini sağlaması, kayıtlarının düzenli ve izlenebilir olması, sistemlerinin ve tesislerinin emniyet ve güvenlik standartlarına sahip bulunması ve gümrük yükümlülüklerini yerine getirdiklerini ispatlamaları oluşturmaktadır.²

Bu kapsamda Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, güvenilir olarak nitelendirilen firmaları diğerlerinden ayırmak suretiyle belirli bir statüye koymakta, bu bağlamda bunların gerçekleştireceği gümrük işlemlerine çeşitli basitleştirmeler ve kolaylaştırmalar sağlayarak ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir. İşte bu noktada uluslararası ticaret ile uğraşan firmaların

¹ Yetkilendirilmiş Yükümlü Soru Formu Hazırlama Rehberi, Ankara: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yayını, 2016, s. 1, (Sunuş; Bülent Tüfenkci, Gümrük ve Ticaret Bakanı).

² Yetkilendirilmiş Yükümlü Soru Formu Hazırlama Rehberi, a.g.e., s. 2.

söz konusu statüye sahip olabilmeleri için YYS alması gerekmektedir.

YYS, gerek Gümrük Yönetmeliğinde³ gerekse de Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinde⁴ tanımlanmış bulunmaktadır. Buna göre YYS; 4458 sayılı Gümrük Kanununun⁵ 5/A maddesine uygun olarak belirli koşulları sağlayan yükümlülere, öngörülen basitleştirilmiş uygulamalar, beyanın kontrolüne ilişkin kolaylaştırmalar ile emniyet ve güvenlik kontrollerine ilişkin kolaylaştırmalar sağlamak üzere düzenlenen belgeyi ifade etmektedir.

Dünyada Authorized Economic Operator (AEO) olarak adlandırılan bu sistem esasen gümrük işlemlerinin basitleştirilmesini ve kolaylaştırılmasını amaçlamakta olup, ülkemizin Avrupa Birliğine uyum süreci ile birlikte mevzuatımıza entegre edilmektedir. Dolayısıyla, YYS yalnızca Türkiye'ye özgü bir sistem olmayıp dünya genelinde yaygın bir uygulama alanına sahip bulunmaktadır.

Bu çerçevede YYS; Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Arjantin, Cezayir, Çin, Japonya, Hong Kong, Dominik Cumhuriyeti, Guatemala, İsrail, İsviçre, Kanada, Kenya, Kolombiya, Kore, Kosta Rika, Malezya, Meksika, Norveç, Peru, Singapur, Ürdün, Yeni Zelanda ve Zambiya gibi ülkeler olmak üzere toplam 64 ülkede uygulanmaktadır.⁶

YYS aynı zamanda ülkeler arası karşılıklı tanıma anlaşmaları neticesinde uluslararası alanda kabul gören bir belge niteliğine sahip olmakta, dolayısıyla gümrük işlemlerine yönelik basitleştirilmeler ve kolaylaştırmalar ülke sınırlarını da aşarak uluslararası

alana taşmaktadır. Bu durum ise şirketlerin rekabet gücünü arttırması yönüyle önemli avantajlar ortaya çıkarmaktadır. Hali hazırda ülkemiz ile Güney Kore arasında karşılıklı tanıma anlaşması yapılmış olup, diğer bazı ülkelerle de anlaşma yapılması öngörülmektedir.

2. YYS ile İlgili Düzenlemeler ve YYS Sahibi Firmalar

YYS ile ilgili ilk düzenleme 2009 yılında yayımlanan Gümrük Yönetmeliği ile ülkemiz mevzuatına girmiş, buna ilişkin uygulama ise ancak 2013 yılında yayınlanan Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği ile somutlaşmıştır. Söz konusu Yönetmelik ile YYS uygulaması Gümrük Yönetmeliği kapsamında çıkarılarak kendine özel bir Yönetmelik ile daha kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik de 2014 yılında yayınlanan Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği ile yürürlükten kaldırılmış, uygulamaya konulan yeni Yönetmelik ile YYS'nin kapsamı genişletilmiş, bu çerçevede ihracatta öngörülen yerinde gümrükleme ve izinli gönderici kavramları ithalat için de düşünülerek YYS'nin getirdiği kolaylıklar ve avantajlar daha da artırılmıştır.

YYS belgesini 2017 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 146 firma almış bulunmaktadır.⁷ Yaklaşık olarak buna yakın sayıdaki firma başvurusunun da inceleme aşamasında olduğu bilinmektedir. Söz konusu sayının yıllar itibarıyla dağılımına bakıldığında; 2013 yılında 6 firmanın, 2014 yılında 13 firmanın, 2015 yılında 1 firmanın, 2016 yılında 26 firmanın ve 2017 yılında (Eylül sonu itibarıyla) ise 100 firmanın YYS belgesini aldığı görülmektedir. Rakamlardan da anlaşılacağı üzere YYS sahibi firmaların büyük çoğunluğu bu belgeyi 2017 yılında almış bulunmaktadır.

³ Gümrük Yönetmeliği, 07/10/2009 tarihli 27369 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete, md. 3/r.

⁴ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, 21/05/2014 tarihli 29006 sayılı Resmî Gazete, md. 3/ö.

⁵ 4458 sayılı Gümrük Kanunu, 04/11/1999 tarihli 23866 sayılı Resmî Gazete.

⁶ Yetkilendirilmiş Yükümlü Soru Formu Hazırlama Rehberi, a.g.e., s. 94.

⁷ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, 10/01/2013 tarihli 28524 sayılı Resmî Gazete (Mülga).

⁸ <http://risk.gtb.gov.tr/aeo-listeleri/aeo-firma-listesi>, 30/10/2017.

Bu şekilde bir yığılma meydana gelmesinde pek çok sebep bulunmakla birlikte önde gelen nedenlerin; firmaların YYS konusunda yeterli bir bilince sahip olmamaları ile daha öncesinde sona ereceği belirtilmekle birlikte 15 Ağustos 2017 tarihine kadar süresi uzatılan A ve B sınıfı Onaylanmış Kişi Statü Belgesi (OKSB), (özellikle de mavi hat) uygulamasının tekrardan uzatılacağı beklentisi olmuştur. Bunun yanında, YYS'nin firmalar açısından uzun ve yorucu bir süreç olması, önemli nitelikte altyapı düzenlemeleri gerektirmesi, sistemin uygulamaya geçmesindeki yavaşlık ve belirsizlik bu konudaki diğer sebepleri oluşturmaktadır. OKSB sisteminin A ve B sınıfları bakımından belirtilen şekilde 15 Ağustos 2017 tarihi itibarıyla sonlandırılması, olası maliyet artışlarını dikkate alan firmaları mecburi olarak YYS başvurusuna yönlendirmiştir.

3. YYS Kapsamı Uygulamalar ve Kolaylaştırmalar

Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinin 5 ilâ 8'inci maddelerde belirlenmiş koşulları sağlayan, gümrük mevzuatına göre serbest bölgeler dâhil Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik ve en az 3 yıldır fiilen faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişiler ile anılan Yönetmeliğin 9'uncu maddede belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarına gümrük mevzuatının öngördüğü basitleştirilmiş uygulamalardan ve Türkiye Gümrük Bölgesine eşya giriş ve çıkışı sırasında yapılan emniyet ve güvenlik kontrollerine ilişkin kolaylaştırmalardan yararlanmak üzere YYS belgesi verilmektedir.⁹ Bu kapsamdaki basitleştirilmiş uygulamalar ve kolaylaştırmalar aşağıda belirtilmiştir.

3.1. Eksik Beyan Usulü ve Kısmi Teminat Uygulaması

YYS sahiplerinin, ayrıca bir talebe gerek kalmaksızın,

eksik beyan usulü ve kısmi teminat uygulamasından faydalanmalarına izin verilmektedir.¹⁰

3.1.1. Eksik Beyan Usulü

Gümrük Yönetmeliğinin 143, 154 ve 163'üncü maddelerinde belirtilen koşullar saklı kalmak kaydıyla, YYS sahibi firmaların, aşağıda sayılan belgelerin bir yada daha fazlasını, beyannamenin tescilinden sonra ibraz etmeleri şartıyla beyanda bulunmalarına izin verilmektedir. Söz konusu belgeler beyannamenin tescil anında hazır olmakla birlikte temin edilmiş olan belgelerdir.¹¹

- Fatura,
- A.TR Dolaşım Belgesi,
- Menşe ispat belgeleri,
- Teslim şekli gereği ibrazı gereken navlun makbuzu ve sigorta poliçesi,
- İşlenmiş tarım ürünlerinin serbest dolaşıma sokulması halinde ibrazı gereken işlenmiş tarım ürünleri analiz sonuç raporu,
- Vergilendirmeyi doğrudan etkileyen diğer belgeler,

Bu şekilde beyanda bulunulması durumunda anılan belgelerin, eksik belgeyle beyan edilmek istenen eşyaya ilişkin gümrük beyannamesinin tescil tarihinden itibaren 1 ay içinde gümrük beyannamesinin tescil edildiği gümrük müdürlüğüne ibraz edilmeleri gerekmektedir.¹²

3.1.2. Kısmi Teminat Uygulaması

Gümrük antrepo, gümrük kontrolü altında işleme ve geçici ithalat rejimlerine tabi tutulan eşya için te-

⁹ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 4/(1).

¹⁰ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 4/(7).

¹¹ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 19.

¹² Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 20.

minat alınması öngörülen durumlarda, YYS sahibi firmalardan, talep etmeleri halinde, ithalat vergilerinin %10'u oranında teminat alınmasına izin verilmektedir. Dâhilde işleme ve hariçte işleme rejimleri ile ilgili usul ve esaslar hakkında çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararları ile belirlenmiş teminat uygulamaları hükümleri saklı bulunmaktadır.¹³

3.2. Beyanın Kontrolüne Yönelik Kolaylaştırmalar

YYS sahiplerine, ayrıca bir talebe gerek kalmaksızın, beyanın kontrolüne ilişkin aşağıda belirtilen kolaylaştırmalardan yararlanma izni verilmektedir. Bu kapsamda;

- Yeşil hat uygulaması,
  - Beyannamenin belge kontrollerine tabi tutulması halinde kontrollerinin öncelikle yapılması,
  - Beyanname kapsamı eşyanın muayeneye tabi tutulması halinde muayenenin öncelikle yapılması,
- Uygulamaları bulunmaktadır.¹⁴

3.3. Emniyet ve Güvenlik Yönlü Kolaylaştırmalar

YYS sahiplerine, ayrıca bir talebe gerek kalmaksızın, Türkiye Gümrük Bölgesine giriş ve çıkışta aşağıdaki emniyet ve güvenlik kontrollerine ilişkin kolaylaştırmalardan, yararlanma izni verilmektedir. Bu kapsamda;

- Azaltılmış zorunlu bilgilerden oluşan özet beyan verme kolaylığı,
- Özet beyana yada özet beyan yerine geçen belgelere veya özet beyan olarak kullanılan bilgilere dayalı emniyet ve güvenliğe ilişkin gümrük kontrollerinin azaltılması ve bu kontrollerin öncelikle yapılması,

¹³ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 27.

¹⁴ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 4/(9).

c) Sınır kapılarından öncelikli geçiş hakkı tanınması, Uygulamaları bulunmaktadır.¹⁵

3.4. Götürü Teminat, Onaylanmış İhracatçı, İzinli Gönderici, İzinli Alıcı, İthalatta Yerinde Gümrükleme Uygulamaları

YYS sahiplerinin, talep etmeleri ve bu uygulamalara ilişkin ilgili ek koşul veya koşulları da sağlamaları halinde; götürü teminat, onaylanmış ihracatçı, izinli gönderici, izinli alıcı ve ithalatta yerinde gümrükleme uygulamalarından faydalanmalarına izin verilmektedir.¹⁶

3.4.1. Götürü Teminat Uygulaması

Götürü teminat uygulaması, eşyanın gümrük vergilerinin teminata bağlanmasını gerektiren bir gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanıma tabi tutulduğu durumlarda, bu uygulamadan yararlanacak kişi için belirlenmiş tutardaki teminatın, her işlem için ayrı ayrı teminat verilmeksizin, teminata bağlanması gereken tutardan bağımsız olarak ve herhangi bir düşün yapılmaksızın 1 yıl süreyle kullanılabilmesini ifade etmektedir.¹⁷

3.4.2. Onaylanmış İhracatçı Yetkisi

Onaylanmış ihracatçı; basitleştirilmiş işlem kapsamında A.TR Dolaşım Belgesi düzenleme ve vize etme, eşyanın kıymetine bakılmaksızın fatura beyanı ve EUR.MED fatura beyanı düzenleme, ihracatta yerinde gümrükleme izinlerinden bir veya daha fazlasına sahip kişi olarak ifade edilmektedir.¹⁸

3.4.2.1. A.TR Dolaşım Belgesi Düzenleme

Bu kapsamda, A.TR Dolaşım Belgelerini Bakanlıkça

¹⁵ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 4/(10).

¹⁶ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 4/(8).

¹⁷ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 32/(1).

¹⁸ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 3/(1)-n.

yetki verilen kişi ve kuruluş tarafından düzenleme ve vize işlemi için gümrük idarelerine ibraz edilme zorunluluğu olmaksızın düzenleyebilme izni verilmektedir.¹⁹

3.4.2.2. Fatura Beyanı Düzenleme

Bu kapsamda, Serbest Ticaret Anlaşması yapılan ülke veya ülke gruplarıyla tercihli ticarete, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında tarım ürünlerinin tercihli ticaretinde ve ülkemiz tarafından tek taraflı olarak tanınan Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi rejimi kapsamında gerçekleştirilen tercihli ticarete eşyanın kıymetine bakılmaksızın fatura beyanı veya EUR. MED fatura beyanı düzenleyebilme izni verilmektedir.²⁰

3.4.2.3. İhracatta Yerinde Gümrükleme

Bu kapsamda, eşyanın ihraç işlemlerinin YYS sahibi firmanın kendi tesislerinde basitleştirilmiş usul çerçevesinde yapılması suretiyle, eşyanın ihracat gümrük müdürlüğüne getirilmeden doğrudan çıkış gümrük idaresine sevk edilmesine izin verilmektedir.²¹

3.4.3. İzinli Gönderici

Bu kapsamda, eşyanın transit işlemleri YYS sahibi firmanın kendi tesislerinde basitleştirilmiş usul çerçevesinde yapılmak suretiyle, eşyayı hareket gümrük idaresine sunmaksızın doğrudan çıkış gümrük idaresine sevk etmeye izin verilmektedir.²²

3.4.4. İzinli Alıcı

Bu kapsamda, ithalat eşyasını varış gümrük idaresine getirilmeden giriş gümrük idaresinden doğrudan YYS sahibi firmanın kendi tesislerine veya ithalatta

yerinde gümrükleme iznine haiz eşya sahibinin tesislerine sevk etmeye ve transit işlemlerini bu tesislerde sonlandırmaya izin verilmektedir.²³

3.4.5. İthalatta Yerinde Gümrükleme

Bu kapsamda, eşyanın ithalat gümrük idaresine getirilmeden giriş gümrük idaresinden doğrudan YYS sahibi firmanın kendi tesislerine sevk edilmesine ve ithal işlemlerinin bu tesislerde veya eşyayı taşıyan izinli alıcının uygun bulunan tesislerinde basitleştirilmiş usul çerçevesinde yapılmasına izin verilmektedir.²⁴

4. YYS Koşulları

4.1. Güvenilirlik Koşulu

Güvenilirlik koşulunun yerine getirilmiş olması için Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinin 5'inci maddesinde sayılan koşulların tamamının sağlanmış olduğunun yapılacak ön inceleme neticesinde gümrük idaresince tevsik edilmiş olması gerekmektedir.²⁵

Bu çerçevede özet olarak;

a) Şirket yönetim kurulu üyeleri, sermayesinin %10'undan fazlasına sahip gerçek kişiler ile gümrük ve dış ticaret işlemlerinde temsil yetkisini haiz çalışanlarının; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Kanuna, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ön-

¹⁹ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 4/(8)-b/1.

²⁰ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 4/(8)-b/2.

²¹ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 3/(1)-h, 57/(1).

²² Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 3/(1)-j, 76/(1).

²³ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 3/(1)-i, 96/(1).

²⁴ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 3/(1)-i, 121/(1).

²⁵ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 5/(1).

lenmesi Hakkında Kanun, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun kapsamında yer alan belirli suçlardan ceza veya mahkumiyet kararının bulunmaması,

b) Yönetmelikte belirtilen dönem içerisinde; ithalat, ihracata ve transit beyannameleri ile özet beyandan kaynaklı gümrük mevzuatı ihlalleri nedeniyle belirli maddeler uyarınca düzenlenen ceza kararları sayısının, işlem gören ithalat, ihracat ve transit beyannameleri ile özet beyan sayılarının belirli bir oranını aşmaması,

c) Gümrük mevzuatı uyarınca kesinleşmiş vergi ve ceza borcu bulunmaması,

d) Vergi mevzuatı uyarınca kesinleşmiş vergi borcu bulunmaması,

e) İlgili mevzuat uyarınca kesinleşmiş sosyal güvenlik prim borcu bulunmaması,

f) YYS başvurusunun yapıldığı yıldan önceki takvim yılı içinde veya başvurunun yapıldığı ayın ilk gününden geriye dönük bir yıl içerisinde gümrük idaresinde en az 100 adet beyan kapsamında işlem yapılmış olması,

Gerekmektedir.²⁶

Güvenilirliğe ilişkin olarak yukarıda yer alan koşulların sağlanıp sağlanmadığı ilgili Bölge Müdürlüğünce gerçekleştirilecek ön inceleme neticesinde belirlenmektedir.

4.2. Mali Yeterlilik Koşulu

Mali yeterlilik koşulu kapsamında; başvuru sahibinin mali yapısının başvuru yılından önceki 3 yıl esas alınmak suretiyle, yeminli mali müşavir tarafından incelenerek, olumlu görüşle rapora bağlanması ge-

rekmektedir. Bu bağlamda mali yeterlilik, başvuru sahibinin iştiğal ettiği iş alanının özellikleri de göz önüne alındığında, taahhütlerini karşılamaya yeterli bir mali durumda bulunmasını ve hakkında iflas işlemi başlatılmamış olmasını ifade etmektedir.²⁷

Mali yeterlilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığı sunulan yeminli mali müşavir raporu üzerinden ilgili Bölge Müdürlüğünce gerçekleştirilen ön inceleme ile tespit edilmektedir.

4.3. Ticari Kayıtların Güvenilir ve İzlenebilir Olması Koşulu

Başvuru sahibinin ticari ve varsa taşımaya ilişkin kayıtlarının güvenilir ve izlenebilir olduğunun kabul edilmesi için yapılacak inceleme ve bu inceleme sonuçlarını değerlendirmeye yönelik kurulan sistem kapsamında yapılacak puanlama sonucunda;

a) Ticari ve varsa taşımaya ilişkin kayıtlarını, gümrük idarelerince yapılan ve özellikle sonradan kontrol kapsamında yapılacak denetimlerin sağlıklı ve etkin bir şekilde yapılmasına olanak verecek, bilgi ve kayıtların gerçekliğini koruyan şekilde ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak tutmak,

b) Eşyanın tüm vasıflarının tereddüde mahal bırakılmayacak şekilde gösterilmesini ve tüm hareketlerinin kayıt altına alınmasını mümkün kılan defter ve kayıt düzenine sahip olmak,

c) Gümrük ve varsa taşımaya ilişkin kayıtlara gümrük idaresinin fiziki veya elektronik olarak erişebilmesine olanak sağlamak,

d) İdarenin yapacağı gümrük kontrolleri için gerek duyulan uygun ortamı sağlamak,

e) Serbest dolaşımda olan ve olmayan eşya ayrımını gözeten bir lojistik kayıt sistemine (stok ve depola-

²⁶ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 5/(1).

²⁷ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 7/(1),(3).

ma kayıt sistemi, muhasebe sistemi ve benzerleri) sahip olmak,

f) İşletmenin türü ve büyüklüğü ile orantılı, yasadışı ve usulsüz işlemlerin tespitine imkân veren, eşya akışının idaresi için uygun, belirli bir sistematik içerisinde işlemlerin yürütülmesini sağlayan ve iç kontrol mekanizması içeren bir idari organizasyon yapısına sahip olmak,

g) Gümrük işlemlerinin mevzuata uygunluğu ile eşyanın gümrük idaresine doğru beyan edilmesini teyit ve tevsik edecek kurum içi bir sistematığe sahip olmak, gümrük konularıyla ilgili birimlerinde ve buna ilişkin iç kontrol süreçlerinde gümrük konularında bilgili ve tecrübeli personel istihdam etmek veya gümrük konularında bilgili ve tecrübeli personel istihdam eden tüzel kişilerden gümrük konuları ve buna ilişkin iç kontrol süreçlerine yönelik danışmanlık hizmeti almak,

h) Gümrük mevzuatına uyum konusunda herhangi bir aksaklık ortaya çıktığında veya sorun tespit edildiğinde gümrük idaresini bilgilendirmek,

i) Tüm beyanlara ilişkin olarak idarenin isteği doğrultusunda sunulacak şekilde, özel mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, beyanın gerçekleştiği yılın sonundan itibaren 5 yıl süreyle ilgili belgeleri saklamak,

j) Bilgi ve kayıtların arşivlenmesi ve bilgi kaybının önlenmesine yönelik yeterli ve uygun bir iş planlamasına sahip olmak,

k) Bilgisayar sistemini yetkisiz girişlerden korumaya ve verilerini güvenceye almaya yönelik uygun bilişim teknolojisi güvenlik önlemlerine sahip olmak,

Koşulların yeterli düzeyde sağlanmış olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.²⁸

Ticari kayıtların güvenilir ve izlenebilir olmasına ilişkin olarak yukarıda belirtilen koşulların (k'da yer alan koşul hariç) sağlanıp sağlanmadığı Gümrük ve Ticaret Müfettişleri tarafından yapılan yerince inceleme ile bu inceleme sonuçlarına ilişkin olarak Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak değerlendirme neticesinde belirlenmektedir.

Bilgisayar sistemini yetkisiz girişlerden korumaya ve verilerini güvenceye almaya yönelik uygun bilişim teknolojisi güvenlik önlemlerine sahip olma koşulu (k'da yer alan koşul) ise ilgili Bölge Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen ön inceleme kapsamında ISO 27001 sertifikası üzerinden yapılmaktadır.

4.4. Emniyet ve Güvenlik Koşulu

Başvuru sahibinin uygun emniyet ve güvenlik standartlarına sahip bulunduğu kabul edilmesi için yapılacak inceleme ve bu inceleme sonuçlarını değerlendirmeye yönelik kurulan sistem kapsamında yapılacak puanlama sonucunda;

a) YYS kapsamındaki faaliyetlerle ilgili olarak kullanılacak binaların izinsiz giriş ve sızmaları önleyecek nitelikte olması ve tesislere ilişkin genel güvenlik tedbirlerini almış olmak,

b) Yükleme yerlerine, sevkiyat sahalarına, kargo bölümlerine ve taşıma araçlarına yetkisiz girişleri önlemek üzere uygun erişim kontrol tedbirlerini almış olmak,

c) Herhangi bir eşyanın değiştirilmesini, kaybını veya yabancı eşya eklenmesini önleyecek tedbirleri almış olmak,

d) Eşyanın konulması için uygun görülen yerleri gümrüğün denetimini kolaylaştıracak şekilde düzenlemiş olmak,

²⁸ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 6/(1).

e) Yasaklama ve kısıtlamalara tabi eşya söz konusu ise, bunlara ilişkin ithalat ve/veya ihracat lisanslarıyla ilgili işlemleri takip edecek ve bu kapsamdaki eşyayı diğer eşyadan ayıracak bir iş akışını oluşturmuş olmak,

f) Uluslararası arz zincirinin güvenilirliğinden emin olunmasını sağlamak amacıyla, iş yaptığı kişi ve firmaların kimliklerinin açıkça tespit edilmesi ve bu kişi ve firmaların uygun emniyet ve güvenlik tedbirleri aldıklarının kontrolüne yönelik önlemleri almış olmak,

g) Mevzuatın izin verdiği ölçüde, güvenlik açısından hassas pozisyonlarda görev yapacak çalışanları hakkında işe başlama öncesi ve sonrasında periyodik olarak güvenlik araştırması yapıyor ve firmada çalışanlardan kaynaklı ortaya çıkabilecek risklere karşı güvenlik tedbirleri alıyor olmak,

h) İlgili personelinin arz zinciri güvenliği ile ilgili eğitim programlarına aktif olarak katılımını sağlamak,

Koşulların yeterli düzeyde sağlanmış olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.²⁹

Emniyet ve güvenlik koşullarının sağlanıp sağlanmadığı Gümrük ve Ticaret Müfettişleri tarafından yapılan yerince inceleme ile bu inceleme sonuçlarına ilişkin olarak Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak değerlendirme neticesinde belirlenmektedir.

5. YYS Süreci ve Yapılan İncelemeler

5.1. Başvuru: Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü

YYS'ye ilişkin başvurular, başvuru formu ve gerekli

belgelerle birlikte yetkili Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüklerine yapılmakta olup, hangi iller kapsamında hangi Bölge Müdürlüklerinin yetkili olduğu Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinin 20 no.lu ekinde belirtilmiştir. Bu çerçevede, firmaların ticaret siciline kayıtlı buldukları il yada ilçenin bağlı bulunduğu il esas alınarak yetkili Bölge Müdürlüğüne başvuruda bulunulması gerekmektedir.

5.2. Ön İnceleme: Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü

Başvurunun ön incelemesi, ilgili Bölge Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Yapılan ön inceleme neticesinde aranan koşulların tümünün sağlandığının tespiti halinde, Bölge Müdürlüğüne düzenlenen ön inceleme değerlendirme formu başvuru sırasında ibraz edilen başvuru formu, soru formu ve diğer belgelerle birlikte Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğüne gönderilmektedir.

Şayet Bölge Müdürlüğüne yapılan başvuruda, aranan belgelerden bir kısmının başvuru dosyasında yer almadığının veya eksik bilgi içerdiğinin tespiti halinde, başvuru sahibine eksik bilgi ve belgeler için ek süre verilerek bunları tamamlaması istenmektedir.

5.3. İnceleme: Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğüne soru formu içerisinde yer alan bilgilerin tam ve yeterli olup olmadığı incelenir. Yapılan inceleme neticesinde soru formunda yer alan bilgilerin tam ve yeterli olduğunun tespiti halinde, yerinde inceleme yapmak üzere Gümrük ve Ticaret Müfettişi görevlendirilmesine ilişkin işlemler yerine getirilir.

²⁹ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, a.g.y., md. 8/(1).

Genel Müdürlükçe yapılan inceleme neticesinde soru formunda yer alan bilgilerin eksik veya yetersiz olduğunun tespiti halinde, durum başvuru sahibine bildirilerek verilen ek süre içerisinde eksik veya yetersiz olduğu tespit edilen hususların giderilerek soru formunun yeniden düzenlenerek Genel Müdürlüğe ibrazı istenmektedir.

5.4. Yerinde İnceleme: Gümrük ve Ticaret Müfettişi

Yerinde inceleme Gümrük ve Ticaret Müfettişleri tarafından icra edilmektedir. Bu çerçevede Müfettişlerce Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinin 6-(1)/a-h ile 8'inci maddesinde sayılan koşulların sağlanıp sağlanmadığı incelenir. Yapılan yerinde inceleme sırasında, koşullardan bir veya daha fazlasının sağlanmadığı ancak verilecek ek süre içerisinde tespit edilen eksikliklerin giderileceğine ilişkin başvuru sahibi tarafından taahhütte bulunulması halinde, bu eksikliklerin giderilmesi için Gümrük ve Ticaret Müfettişleri tarafından başvuru sahibine 30 iş gününe kadar ek süre verilebilmektedir.

Yapılan inceleme neticesinde, koşulların tümünün sağlanıp sağlanmadığına ilişkin olarak Yerinde İnceleme Değerlendirme Formu düzenlenerek İnceleme Raporu ekinde Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına intikal ettirir. Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca uygun bulunan İnceleme Raporu ve eki Yerinde İnceleme Değerlendirme Formu Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğe gönderilir.

5.5. Değerlendirme: Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü

İnceleme Raporu ekinde gönderilen Yerinde İnceleme Değerlendirme Formu Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğünce incelenir. Yapılan inceleme neticesinde, Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması

Yönetmeliğinin 6-(1)/a-h ve 8'inci maddelerinde sayılan koşulların tamamının sağlandığının anlaşılması halinde, YYS belgesi düzenlenmesi amacıyla başvurunun yapıldığı Bölge Müdürlüğüne bildirimde bulunulur. Şayet; yapılan inceleme neticesinde, söz konusu koşullardan herhangi birinin sağlanmadığı belirlenirse, başvurunun reddedildiğinin başvuru sahibine bildirilerek başvuru dosyasının iade edilmesi amacıyla başvurunun yapıldığı Bölge Müdürlüğüne bildirimde bulunulur.

5.6. YYS Düzenleme/Başvurunun Reddi: Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü

Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün YYS belgesi düzenlenmesine yönelik bildirim üzerine ilgili Bölge Müdürlüğü tarafından Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinin 15'inci maddesinde belirtilen süreler içerisinde YYS belgesini düzenlenir. Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinin 6-(1)/a-h ve 8'inci maddelerinde sayılan koşullardan herhangi birini sağlamayan başvuru sahibine başvurunun reddedildiği bildirilerek dosyası iade edilir.

6. YYS Sahiplerini Bekleyen Denetimler

YYS, gümrük işlemlerinin basitleştirilmesini ve kolaylaştırılmasını sağlayarak ticareti daha güvenli hale getirmeyi hedeflemekle birlikte, bu belgeye sahip güvenilir firmaları adeta bir gümrük idaresi gibi kabul ederek yetkilendirmektedir. Dolayısıyla, verilen yetkinin yerinde ve mevzuata uygun olarak kullanılıp kullanılmadığının tıpkı gümrük idarelerinin teftişinde olduğu üzere yerinde denetlenmesi gerekmektedir. Zaten YYS'ye ilişkin aranan koşulların bazıları da bu denetimin sağlıklı bir şekilde yapılması için firmaların alt yapılarını hazırlamalarını şart koşmaktadır. Diğer taraftan, YYS alan firmaların bu belgeye ilişkin koşulları sağlamaya devam edip

etmediğinin de belirli periyotlar dahilinde kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede YYS sahiplerinin sıklıkla karşılaşacağı denetimleri sonradan kontrol ve izleme denetimi şeklinde bir ayırıma tabi tutmak mümkün bulunmaktadır.

6.1. Sonradan Kontrol (Rutin Denetim)

Sonradan kontrol; beyan edilen bilgilerin doğruluğu ve işlemlerin usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığı da dâhil eşyanın gümrük işlemlerine ve/veya sonraki ticari işlemlere ilişkin ticari belge ve verilerin yada riskli kişi veya işlemlerin ilgili kişilere ait yerlerde kontrolünü kapsamaktadır. Riskli kişi veya işlem ise risk kriterlerine göre gümrük işlemleri açısından yüksek risk ifade eden kişi veya işlemleri belirtmektedir.³⁰

Sonradan kontrol denetimi esasen 2007 yılında “mavi hat” kapsamı beyannamelerin denetimi çerçevesinde başlamakla birlikte, 2008 yılında uygulamaya konulan Sonradan Kontrol ve Riskli İşlemlerin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında firmaların tüm gümrük işlemlerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. 2008 yılından beri yıllık sonradan kontrol planları çerçevesinde uygulanan bu denetim yönteminde, muhtelif risk kriterleri ışığında her yıl belirli sayıdaki firmanın gümrük işlemleri ve bunlara dair ticari bilgi, belge, kayıt ve veriler firma nezdinde incelenmektedir. Bu bağlamda, YYS sahibi firmaların adeta bir gümrük idaresi gibi yetkilendirilmesi nedeniyle bu denetim ile daha sık karşılaşacağını değerlendirmekteyiz.

6.2. Plan Dışı Sonradan Kontrol (Risk Analizine Dayalı Denetim)

Plan dışı sonradan kontrol, riskli kişi veya işlemlerin sonradan kontrol planı dışında yapılan kontrolünü

ifade etmektedir.³¹ Bu denetim modeli esasen yukarıda açıklanan sonradan kontrol modelinden başka bir şey değildir. Aralarındaki temel farklılık denetimin zamanına ve içeriğine ilişkindir. Sonradan kontrol yıllık belirli bir plana göre yapılırken, plan dışı sonradan kontrol plan haricinde duruma bağlı olarak belirsiz zamanlarda yapılmaktadır. Denetimin içeriği bakımından, sonradan kontrol tüm gümrük işlemlerini yada genellikle ithalat ihracat işlemlerini kapsarken plan dışı sonradan kontrol ise risk analizine dayalı olarak belirli bir eşya, ülke, menşee, sektör gibi spesifik alanları ihtiva edebilmektedir. Dolayısıyla, YYS sahiplerinin sonradan kontrol denetiminde olduğu gibi risk analizlerine bağlı olarak plan dışı sonradan kontrol denetimiyle de sıklıkla muhatap olacağını düşünmekteyiz.

6.2. İzleme Denetimi

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan düzenleme kapsamında, YYS koşulları ile bu kapsamdaki izin ve yetkilerin verilmesine ilişkin koşulların YYS sahiplerince sağlanmaya devam edilip edilmediğinin Bölge Müdürlükleri bünyesinde yer alan Ticaretin Kolaylaştırılması Şubelerince izlenmesi öngörülmüştür.³²

Bu çerçevede, YYS sahipleri belge düzenlenme tarihinden itibaren üç yılda bir yetkili Bölge Müdürlüğünde yer alan Ticaretin Kolaylaştırılması Şubelerince izlenecektir. Bu izleme faaliyeti Yetkilendirilmiş Yükümlülerin İzlenmesi Tebliğinin 5’inci maddesinde belirtilen koşulların sağlanmaya devam edilip edilmediğinin incelenmesini kapsamaktadır.³³

³⁰ Sonradan Kontrol ve Riskli İşlemlerin Kontrolü Yönetmeliği, 27/10/2008 tarihli 27037 sayılı Resmî Gazete, md. 4/g, f.

³¹ Sonradan Kontrol ve Riskli İşlemlerin Kontrolü Yönetmeliği, a.g.y., md. 4/d.

³² Yetkilendirilmiş Yükümlülerin İzlenmesi Tebliği, 14/03/2017 tarihli 3007 sayılı Resmî Gazete, md. 1.

³³ Yetkilendirilmiş Yükümlülerin İzlenmesi Tebliği, a.g.t., md. 5.

Sonuç ve Öneriler

Küreselleşmeyle birlikte ticaret hacminin artırılması bağlamında gümrük ve dış ticaret işlemlerinin basitleştirilmesi, hızlandırılması ve güvenilir hale getirilerek yasa dışı ticarete odaklanılmasını hedefleyen YYS sistemi dış ticaret erbabı için önemli rekabet avantajları sunan bir uygulama olarak 2013 yılından beri fiilen yürürlükte bulunmaktadır.

Söz konusu uygulamanın yaklaşık 5 yıldır gündemde olmasına karşın yeterli ilgiyi görmediği bu belgeyi alan firma sayısından anlaşılmaktadır. Bunun belki de en önemli sebebi, firmalarda yeterli bir bilincin oluşmaması ve uygulamanın OKSB sistemindeki “mavi hat” uygulamasının bir devamı olarak görülmesidir. Halbuki YYS sistemi, OKSB'nin daha da ötesinde getirdiği bir takım yeni basitleştirmeler ve kolaylaştırmalar ile bu belgeyi alan firmaları adeta bir gümrük idaresi gibi çalışma imkanı sunmaktadır. Sistemin ulusal ölçekte uygulama yönüyle tam olarak oturmamış olması da beklenen ilginin azlığına katkı sağlamıştır.

2017 yılında özellikle de yılın ikinci yarısında YYS'ye olan ilginin arttığı görülmektedir. Bunun en önemli sebebini A ve B sınıfı OKSB uygulamasının 15 Ağustos 2017 itibarıyla kaldırılması oluşturmaktadır. Mavi hat uygulamasını kullanan A ve B sınıfı OKSB firması sayısı ile mevcut YYS firması sayısı dikkate alındığında, büyük orandaki OKSB firması hala YYS almamış durumdadır. Burada; sürecin uzun ve yorucu olması, ISO 9001 ve ISO 27001 gibi bir kısım sertifikalar nedeniyle ilave yatırımları ve dolayısıyla maliyet artışları gerektirmesi gibi pek çok sebep söylemek mümkün olmakla birlikte, en önemli etken kanaatimizce büyüğünden küçüğüne dış ticaret firmalarının organizasyon yapısında gümrük ve dış ticaret alanında var olan eksiklikleridir.

Dış ticaret firmalarında genellikle gümrük ve dış ticaretle ilgili departmanların bulunmadığı yada bulunanların da yeterli düzeyde olmadığı, bu konuların mali işler yada lojistik birimlerinin görev tanımı ve alanına bırakıldığı görülmektedir. Bunun yanında, firmaların mali işler, lojistik vb. departmanları içerisinde gümrük ve dış ticaret konusunda uzman kişilerin yeterli ölçüde bulunmadığı, bu alandaki ihtiyacın gümrük işlemlerinin takibini gerçekleştiren gümrük müşavirliği şirketlerinden karşılanmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. Ancak, bunun yeterli olmadığı YYS başvurularındaki yığılmalar ile kendini göstermiştir.

Halbuki, gerek gümrük ve dış ticaret işlemlerine gerekse de YYS'ye ilişkin süreçler firmaların pek çok departmanını ilgilendirmekle birlikte esasen gümrük ve dış ticaretle ilgili departmanının alanına girmektedir. Nitekim YYS'ye ilişkin aranan koşullardan biri de firmaların gümrük ve dış ticaret alanında tecrübeli ve uzman kişileri istihdam edip etmediğidir. Firmaların hala bu anlamda önemli eksikliklerinin bulunduğu, YYS sürecinin atlatılması bakımından dışarıdan danışmanlık alınması, mevcut personele eğitim verdirilmesi gibi geçici önlemlerle durumu idare etmeye çalıştıkları gözlemlenmektedir.

Fakat, YYS belgesinin alınmasıyla her şey bitmiş olmamaktadır. YYS uygulamasının daha da geliştirilmesiyle birlikte firmaların adeta bir gümrük idaresi gibi çalışacağı düşünüldüğünde geçici önlemler yerine daimi önlemler ile gümrük ve dış ticaret işlemlerinin önemsenmesi gerektiğini değerlendirmekteyiz. Nitekim YYS sistemini de beklediği ve istediği firmadaki bu kişilerin tüm süreci anlayacak ve yönetecek kapasitede olmalarını temin etmektir. Böylece, bu kişilerin uluslararası ticarete konu eşyaya ilişkin olarak tedarik, ithalat, ihracat, üretim, pazarlama, nakliye-lojistik gibi tüm aşamaları kontrol etmeleri ve bu alanlara hakim olmaları sağlanacaktır. Bu

bağlamda, şirketlerin örgütsel yapılarında gümrük ve dış ticaret departmanlarını oluşturarak yada var olanları gözden geçirerek tecrübeli ve uzman kişileri istihdam etmeye öncelik vermelerinin faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Firmaların tecrübeli ve uzman kişileri istihdam etmeleri rekabete ve geleceğe hazırlıklı olunması açısından da önem arz etmektedir. Nitekim YYS alan firma sayısı ve başvurudaki yığılma bu konuda önemli bir gösterge niteliğindedir. 15 Ağustos 2017 tarihi itibarıyla YYS alan firmalar, rakiplerine göre özellikle gümrük ve dış ticaret işlemlerinin zaman ve parasal maliyeti açısından önemli bir avantaj elde etmişlerdir. Bunun sebebini, söz konusu firmaların istihdam ettiği uzman kişiler ile bunların öngörülmesinde aramak yanlış olmayacaktır.

YYS sahibi firmaların göz önünde bulundurmaları gereken bir diğer alan da kendilerini bekleyen denetimlerdir. Temel olarak YYS sahibi firmalar, planlı ve plansız olmak üzere sonradan kontrol denetimi ile YYS koşulları bakımından izleme denetimine tabi olacaktır. Dolayısıyla, eskiye oranla daha fazla denetim ile karşılaşılacağından denetime hazırlıklı hale gelmesi, bu kapsamda bir denetim altyapısı oluşturulması önem arz etmektedir.

Pek çok firmanın kendi bünyesinde bir iç denetim birimi olmasına karşın söz konusu birimin YYS'nin amaçladığı manada gümrük ve dış ticaret işlemlerini denetmekten uzak olduğu gözlemlenmektedir. Çünkü söz konusu birimlerde bu alanda uzman personelin bulunmadığı, dolayısıyla genel olarak süreç ve evrak denetimi anlamında bir rol üstlenildiği görülmektedir. Bu çerçevede, firmaların iç denetim birimlerinin gümrük ve dış ticaret işlemlerine de sirayet edecek şekilde güncellenmesi ayrıca ele alınması gereken bir durumdur. Söz konusu denetimin danışmanlık ve denetim firmalarından da

sağlanması mümkün bulunmaktadır. Firmalar fayda-maliyet analizi neticesinde hangisinin kendileri açısından karlı olduğuna karar verecek olmakla birlikte, mutlak suretle alt yapılarını denetime hazır hale getirmeli ve yeni denetim yöntemlerine hazırlıklı olmalıdır.

YYS ile ilgili olarak söylenebilecek bir diğer husus da yapılan yerinde inceleme neticesinde düzenlenen Yerinde İnceleme Değerlendirme Formunun sadeleştirilmesi ve güncellenmesi gereğidir. Söz konusu formda tekrar eden benzer mahiyetteki soruların bulunduğu, bazı soruların anlaşılmasında güçlükler yaşandığı yapılan incelemelerde sıklıkla ifade edilmektedir. Formun güncellenmesi noktasında Bakanlıkça yapılmakta olan çalışmanın bu türden sorunları ortadan kaldıracığını değerlendirmekteyiz.

Kaynakça

- 4458 sayılı Gümrük Kanunu, 04/11/1999 tarihli 23866 sayılı Resmî Gazete.
- Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, 21/05/2014 tarihli 29006 sayılı Resmî Gazete.
- Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği (Mülga), 10/01/2013 tarihli 28524 sayılı Resmî Gazete.
- Gümrük Yönetmeliği, 07/10/2009 tarihli 27369 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete.
- Sonradan Kontrol ve Riskli İşlemlerin Kontrolü Yönetmeliği, 27/10/2008 tarihli 27037 sayılı Resmî Gazete.
- Yetkilendirilmiş Yükümlülerin İzlenmesi Tebliği, 14/03/2017 tarihli 3007 sayılı Resmî Gazete.
- Yetkilendirilmiş Yükümlü Soru Formu Hazırlama Rehberi, Ankara: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yayını, 2016.
- <http://risk.gtb.gov.tr/aeo-listeleri/aeo-firma-listesi>, 30/10/2017.